

AZ ADVENTISTÁK ÉS A VALLÁSOK KÖZÖTTI PÁRBESZÉD

A Hetednapi Adventista Egyháznak nem áll szándékában belépni az Egyházak Ökumenikus Tanácsába, sem a regionális, sem a nemzeti ökumenikus tanácsokba, de ez nem jelenti azt, hogy a hetednapi adventisták elzárkóznak az egyházak közötti párbeszéd és együttműködés minden formájától. Képviselőink megfigyelői minőségben ott voltak a jelentős ökumenikus rendezvényeken – így az Egyházak Ökumenikus Tanácsának megalakulásánál is, anélkül, hogy elkötelezték volna egyházunkat az ökumenikus törekvések mellett.

A Hetednapi Adventista Egyház Generál Konferenciája nagy figyelmet szentel az egyházak közötti – sőt a különböző világnézetek közötti – párbeszédnek, ezért a Generál Konferencia 1980-ban megalapította a Felekezeti Kapcsolatok Tanácsát, amit tíz évvel később Felekezetek és Vallások Közötti Kapcsolatok Tanácsának neveztek el. Ez a tanács számos kétoldalú párbeszédet bonyolított le egyházunk és más vallási irányzatok képviselői között, és több nyilatkozatot adott ki a hetednapi adventisták és a világvallások (muzulmánok, hinduk, buddhisták, zsidók) kapcsolatáról. Ez azt mutatja, hogy amilyen tartózkodóak a hetednapi adventisták az ökumenikus szervezetekben betöltött tagsági viszonyban, éppen olyan aktívak a vallások közötti dialógus területén. Sajnos, nem foglalkozhatok itt azoknak a dialógusoknak az ismertetésével, melyeket egyházunk más egyházi szervezetekkel folytatott, beleértve olyan jelentős beszélgetéseket is, mint az Egyházak Ökumenikus Tanácsa, a Lutheránus Világszövetség, a Presbiteriánusok Világszövetsége, a Római Katolikus Egyház stb., akit ez érdekel, más forrásokból megismerheti történetüket.¹

Két nyilatkozatot szeretnék idézni, egyik a Generál Konferencia Bibliai Kutatóintézetének volt vezetőjétől, a másik a Vallásszabadsági Osztály igazgatójától származik. „Az adventisták részvétele a különböző hitközösségek közötti párbeszédben soha nem szolgálta azt a célt, hogy szervezeti egységre törekedjünk más egyházakkal. Arra használtuk ezeket a párbeszédeteket, hogy megosszuk másokkal identitásunkat és küldetésünket, és arra, hogy eloszlassuk a velünk szembeni félreértéseket és előítéleteket.”²

„Az adventisták mindig törekedtek arra, hogy jó kapcsolatokat építsenek ki más egyházakkal és vallási csoportokkal, miközben hűek maradtak saját hitükhöz és küldetésükhöz. Az adventisták tisztelik a többi keresztényt, ugyanakkor hiszik, hogy Isten kiválasztotta őket az utolsó napokban, hogy egy sajátos missziót végezzenek és egy specifikus üzenetet hirdessenek a világnak. Más keresztényekkel folytatott párbeszédük lehetőséget ad számukra, hogy megismertessék küldetésüket anélkül, hogy feladnák identitásukat és

---

¹ Szilvási József: *Hetednapi Adventista Egyház, Több, mint száz éve Magyarországon*. Adventista Teológiai Főiskola, Budapest, 2011, 18-19. p. Szilvási József: A hetednapi adventisták és az evangéliumi keresztények párbeszéde, Adventista Szemle, az Adventista Teológiai Főiskola lapja, Második évfolyam, 1-2. szám (2000), 19-47. p. Az eddigi dialógusok dokumentumait és irodalmát elolvashatjuk angol nyelven: Höschele, Stefan: *Interchurch and Interfaith Relations, Seventh-day Adventist Statements and Documents*. Adventistica, 10. kötet, Peter Verlag, Frankfurt am Main, 2010, 185 p.

² Rodrígez, A. M.: *Adventists and ecumenical conversation*. Ministry, 2003, december.

*hitüket. Az adventista törekvések központjában nem az ökumené áll, hanem a jó és kiegyensúlyozott kapcsolatok építése.*³

Ebben az előadásban a dialógus természetéről, alapelveiről, valamint a hetednapi adventisták és más világnézetek párbeszédének veszélyeiről és előnyeiről szeretnék szólni.

Párbeszéd a Bibliában

Van-e bibliai alapja annak, hogy hetednapi adventista teológusok és egyházi adminisztrátorok párbeszédet folytassanak más egyházak és nem keresztény vallások képviselőivel? A párbeszéd, idegen szóval „*dialógus*”, egy görög eredetű szó magyar körülírása. Az eredeti szó két tagból áll: a „*dia*” előtagból, ami azt jelenti, „*át*”, „*keresztül*”, és a „*logosz*” szóból, ami „*szót*”, „*ismeretet*”, „*tudást*” és „*értelmet*” jelent. A dialógus, a szó etimológiai értelme szerint egy téma „*átbeszélése*”, „*megvitatása*”, „*ismeretek átadása*” párbeszéd formájában. A dialógus atyja Szókratész (Kr. e. 469-399) volt, aki feltalálta az érvelő, vitázó, dialektikus módszert csakúgy, mint a kérdve kifejtő, vagy rávezető pedagógiai eljárást.

A dialógusnak megfelelő görög szó tizenhárom helyen szerepel az Újszövetségben, ebből tízszer az Apostolok Cselekedeteiben, a szövegösszefüggésből azonban látni fogjuk, hogy a szó egyformán kaphat negatív és pozitív jelentést. Tekintsük át először a szó előfordulási helyeit, és próbáljunk valamilyen következtetésre jutni a dialógus újszövetségi szerepével kapcsolatban!

Pál a thesszalonikai zsinagógában egymás után három szombaton jelent meg és „*vitába szállt (görög: dialexato) velük az Írások alapján*”(ApCsel 17,2). Pál olyan beszélgetést folytatott, melynek keretében az Írások alapján megvitatta az evangéliumot zsidó hallgatóival. Pál az athéni zsinagógában is dialogizált „*a zsidókkal és a hozzájuk csatlakozott istenfélőkkel*”(ApCsel 17,17). Innen Korinthusba ment, ahol szombatonként „*a zsinagógában vitázott, és igyekezett meggyőzni zsidókat és görögöket*” (ApCsel 18,4). Ezt tette Efézusban is (ApCsel 18,19), majd egy rövidebb szünet után ismét visszatért a városba, és „*három hónapon át bátran szólt, vitázott, és igyekezett meggyőzni őket az Isten országának dolgairól. Amikor pedig egyesek ellenálltak és nem hittek, sőt gyalázták az Úr útját az egész nép előtt, otthagya őket, a tanítványokat is távol tartotta tőlük, és mindennap egy Tirannosz nevű ember iskolájában tanított (görög: dialegomenos)*”(ApCsel 19, 8-9). Ezt tette Troászban is, ahol – elutazására való tekintettel – késő estébe nyúlóan beszélt (görög: *dialegeto*), olyan hosszan prédikált (görög: *dialegomenon*), hogy Eutikhosz elaludt, és kiesett az ablakon (ApCsel 20, 7-9).

A felsorolt előfordulási helyekből két következtetést vonhatunk le: Pál – ha meghallgatták – dialogizált a zsinagógában zsidókkal és zsidó hitre tért pogányokkal egyaránt, de amennyiben a körülmények ezt nem engedték meg neki, akkor más helyet keresett, de nem mondott le a nem keresztényekkel folytatott dialógusról.

A szó némileg eltérő értelmet kapott akkor, amikor Pál apostol Félix jeruzsálemi helytartó előtt beszélt, és kijelentette, hogy egyetlen alkalommal sem találtak rá úgy, hogy bárkivel is veszekedett (görög: *dialegomenon*) volna: „*nem láttak engem sem a templomban, sem a zsinagógákban, sem a városban bárkivel is vitatkozni vagy a nép között lázadást szítani*”

---

³ Graz, John: *Is the General Conference Involved in Ecumenism?* <http://biblicalresearch.gc.adventist.org/>

(ApCsel 24,12). Néhány nappal később Félix és felesége, Druzilla magánkihallgatáson fogadta Pált, aki „*az igazságról és önmegtartóztatásról meg a jövőre ítéletről kezdett beszélni (görög: dialegomenon)*” (ApCsel 24,25).

Az Apostolok Cselekedeteiben található tíz előfordulási helyen kívül Márk evangéliumában a tanítványok közötti vitára (Mk 9,34), a Zsidókhoz írt levélben (Zsid 12,5) az Úrtól kapott bátorításra (*görög: dialegetai*) vonatkozik a szó. Igen tanulságos viszont Júdás apostol levelének egyik utalása, ami Órigenész szerint utalás a „*Mózes mennybemenetele*” című iratra: „*még Mihály angyal sem mert káromló ítéletet kimondani, amikor az ördöggel vitatkozva küzdött Mózes testéért, hanem azt mondta: ‘Dorgáljon meg téged az Úr!’*” (Jud 9).

Összefoglalásul azt mondhatjuk, hogy az Újszövetség bizonyágtétele szerint párbeszédet folytathatunk olyan emberekkel, akik saját vallási hagyományukhoz tartoznak, és olyanokkal is, akik más hagyományokat követnek, de ügyelnünk kell arra, hogy a párbeszédben nem szabad káromló vagy megvető ítéletet mondani, ahogy Mihály angyal sem tette ezt.⁴

A párbeszéd tíz lépcsőfoka

János evangéliumában olvasunk a zsidó Jézus és egy névtelen samáriai asszony párbeszédéről (Jn 4). Jean Marc Chappuis egy szellemes tanulmányban feldolgozta ezt a történetet, és rámutatott, hogy a történetben a vallások közötti párbeszéd tíz lépcsőjét figyelhetjük meg.⁵ Ezek a következők: az előítéletek meghaladása, a hétköznapi beszélgetés, az elválasztó falak ledöntése, a közös nyelv megtalálása, személyes találkozás, a művészi vonatkozások működésbe hozása, az egzisztenciális megérintettség, a lelki elmélyülés, a tanúságtétel, és elnémulás a titok előtt.

Mielőtt megvizsgálom a történetet, szeretnék szólni arról, hogy a dialógus huszadik századi apostola, Martin Buber (1878-1965), bécsi zsidó filozófus meghaladta Szókratész dialógusra vonatkozó koncepcióját, és kijelentette: igazi dialógus akkor jön létre, amikor a résztvevők érdeklődésének homlokterében a másik ember – és nem csupán egy ügy, eszme vagy dolog – áll, és arra törekszenek, hogy kölcsönös, személyes kapcsolatot alakítsanak ki egymással.⁶ Az igazi dialógus tehát nem csupán eszmecsere, hanem személyes találkozás egy „ÉN” és egy „TE” között. Ezt a személyes dimenziót fedezhetjük fel Jézus és a Samáriai asszony dialógusában is.

Előítéletek meghaladása: A történet egy pletykával kezdődik: a farizeusok úgy akarják kiélezní Jézus és Keresztelő János viszonyát, hogy azt híresztelik, Jézus többet keresztelt, mint János (Jn 4,1-3). A híresztelés hamis volt, mert Jézus nem keresztelt, csak a tanítványai, ez annyira megrázta Jézust, hogy azonnal elhagyta Júdát és visszaindult Galileába. Hazafelé menet áthaladt Samárián, és megpihent Jákob kútjánál. A történetnek ez a szakasza arról tanúskodik, hogy a párbeszédhez vezető első lépés, hogy elhatárolódunk az előítéletektől, a félreértésektől és a féligazságoktól, hogy megnyílhatunk a másik ember számára.

⁴ Nagypál Szabolcs: *A vallásközi párbeszéd fundamentálteológiai megalapozása az ökumenikus mozgalomban (1979-2004)*. Doktori dolgozat, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Kar, Budapest, 2009, 78-82. p.

⁵ A tanulmány angol nyelven jelent meg: Chappuis, Jean-Marc: *Jesus Christ and the Samaritan Woman, The Veritable Geometry of Communication*. *The Ecumenical Review*, 1982/1. 8-34. p. Kivonatos összegzését magyarul is olvashatjuk Nagypál Szabolcs fent idézett doktori értekezésében (82-85. p).

⁶ Buber, Martin: *Between Man and Man*. Routledge, London and New York, 2002, 1-45. p.

Hétköznapi beszélgetés: A következő epizód elvezet bennünket a párbeszéd második lépcsőfokához, a hétköznapi beszélgetéshez. Jézus megkéri az ismeretlen asszonyt, hogy merítsen vizet neki is, mivel tanítványai elmentek a városba élelemért (Jn 4,7-8). A hétköznapi dolgokról szóló beszélgetés megnyitja az utat a párbeszéd további elmélyítése előtt. Egyes kultúrákban – így a ruandaiban – egyenesen kötelező néhány szót váltani üzleti partnerünkkel, mielőtt rátérhetnénk az üzleti ügyek megbeszélésére.

Elválasztó falak ledöntése: Jézus és az asszony szembe találja magát azokkal az elválasztó falakkal, melyek közöttük tornyosulnak. Az asszony megdöbben azon, hogy egy zsidó rabbi szóba állt vele, és emlékeztette Jézust a két nép – a zsidók és a samaritánusok – közötti gyűlölködés hosszú történetére (Jn 4,9). A dialógus sikere azon múlik, hogy mi történik ezekkel a falakkal. Gyakran ez az a pont, ahol a párbeszéd megghiúsul, a felek visszavonulnak, bezárkóznak vagy veszekedésbe csapnak át.

Közös nyelv megtalálása: Jézus megkeresi a közös nyelvet (Jn 4,10-15), átvezeti a beszélgetés fonalát a víz témaköréről a közös vallási hagyományokra: a mi atyánk – Jézusé és a samáriai asszonyé – Jákob, aki ezt a kutat adta nekünk. A párbeszéd mindig egy sajátos közös nyelven folyik, aminek, mint eszköznek, és közös hagyománynak fontos szerepe van.

Személyes találkozás: Az ötödik lépcső a „*találkozás*” (angolul: encounter). Ez a szó többet jelent, mint az, hogy két ember elhalad egymás mellett. Szótári jelentése: összeütközés, összecsapás. Jézus megbántja az asszonyt: menj, hívd a férjed, és jöjj vissza! Tudom, hogy nincs, és azt is, hogy már volt őt, és most csak úgy együtt élsz valakivel. Amikor az asszony új témát kínál, az istentiszteletet, újabb pofont kap: „*Ti azt imádjátok, akit nem ismertek, mi azt imádjuk, akit ismerünk, mert az üdvösség a zsidók közül támad*” (Jn 4,22). Jézus megbántja az asszonyt családi életében, és megbántja vallási életében is. Nem udvariatlanságból viselkedik így, hanem, mert tudja: összeütközés kell ahhoz, hogy a dialógus szereplői megváltozott emberként hagyassák el a helyszínt.

Művészi vagy metaforikus színt: Jézus példázatok és metaforák sorát vonultatja fel. Vizsgáljuk meg a „*víz*” szó jelentésárnyalatait és funkcióit a párbeszédben! Mi a célja ezeknek a metaforáknak? A személyes találkozás elmélyítése, és az elhangzott üzenet feldolgozásának elősegítése.

Egzisztenciális érintés: Már utaltam rá, hogy Jézus olyan kérdéseket feszeget, melyek mélyen érintik az asszony lelkének legbensőbb világát. A párbeszéd nem marad meg a beszélgetés és az eszmecsere szintjén, hanem egzisztenciálisan érinti meg az asszonyt, hatással van egész létmódjára. A találkozás nem pusztán elvi, elméleti, dologi szinten, hanem személyes, perszonális szinten valósul meg.

Lelki elmélyítés: Amikor Jézus a dialógus során egzisztenciálisan, egész lényében megszólítja az asszonyt, megnyitja őt a teológiai szint számára: kinyilatkoztatja magát előtte, mint Krisztus, mint felkent Szabadító és Üdvözítő: „*Én vagyok az, aki veled beszélek*” (Jn 4,26). A párbeszédben az ember megérintettsége megteremti a fogékonyságot Isten Beszéde, a teológia számára.

Tanúságtétel: A kilencedik szint, amikor az asszony otthagyja a korszót, a városba siet, és kihívja a lakosokat, miközben tanúságot tesz arról a tapasztalatról, amit Istennel szerzett a dialógus folyamatában: „*Jöjjetek, lássátok azt az embert, aki megmondott nekem mindent, amit tettem: vajon nem ez-e a Krisztus?*” (Jn 24,29). A párbeszédben megélt és meghallott tapasztalatot tanúságtételünkben hirdetnünk kell és tovább kell adnunk másoknak.

Misztérium: Jézus és a Samáriai asszony párbeszéde egy isteni titokban (*görög: misterion*) teljeseedik be. A samáriaik kéri a zsidó Jézust, hogy maradjon náluk, és ő ott marad még két napig. Ez alatt „sokkal többen hittek, az asszonynak pedig meg is mondták: ‘Már nem a te beszédedért hiszünk, hanem mert magunk hallottuk és tudjuk, hogy valóban ő a világ üdvözítője’” (Jn 4,41-42). Minden becsületesen folytatott párbeszéd célkitűzése egy olyan kapcsolat kiépítése, ahol megéljük és megszilárdítjuk összetartozásunkat, és egymásnál maradunk.

Veszélyek és lehetőségek

Mivel a dialógusban egész emberi egzisztenciánkkal veszünk részt, tehát mintegy „*kiadjuk magunkat*”, a dialógusnak számos veszélye, ugyanakkor legalább ennyi áldása van. Vizsgáljuk meg előbb a veszélyeket, majd az áldásokat. E vizsgálódást egy olyan tanulmányra építettem, amit a Generál Konferencia Bibliai Kutatóintézetének volt igazgatója írt a Ministry című folyóiratban. A tanulmányt magyar fordításban mellékeltem az előadás anyagához.

Kockázatok

1. **Az egyház egységének kockáztatása.** Olyan korban élünk, amikor az emberek gyanakvóak, és attól félnek, hogy mások összeesküsznek körülöttük. Vannak olyan gyülekezeti tagok, akik árulást és összeesküvést látnak mindenben, amit az egyház vezetői és teológusai tesznek. Amikor azt hallják, hogy egyházunk más egyházakkal beszélget, azonnal gyanakodni kezdenek, hogy hitelveinket el fogják árulni és meg fogják hamisítani. Mások fenyegetést látnak minden fajta vallásközi párbeszédben a misszió számára, különösen az utolsó események összefüggésében. Ezeket a veszélyeket azonban csökkenteni lehet akkor, ha az egyház vezetői jobban kommunikálnak a tagokkal, és megmagyarázzák, hogy miért van szükség a beszélgetésre.
2. **Megalkuvás hitbeli kérdésekben.** Azok, akik részt vesznek a más keresztény felekezetekkel folytatott párbeszédekben, kísértést érezhetnek arra, hogy túlhangsúlyozzák a hasonlóságokat, és lebecsüljék a különbözőségeket. Mindig ott lebeg a veszély, hogy hamis képet festünk a hitbeli eltérésekről, azért, hogy ezeket elfogadhatóbbá tegyük partnereink számára. Ezért nagyon fontos, hogy egyházunk olyan embereket bízjon meg a párbeszédben való részvételre, akik jól ismerik hitünket, személyesen elkötelezték magukat mellette, ezért nem szégyellik hitünket. Nem azzal a szándékkal kell elindulni a beszélgetésre, hogy alkut kötünk és megegyezünk hitbeli kérdésekben, hanem azzal, hogy legjobb képességeink szerint képviseljük egyházunkat.
3. **Megalkuvás az evangelizációban.** Az a tény, hogy közel kerülünk más egyházakhoz, arra készíthet bennünket, hogy korlátozzuk velük kapcsolatos misszióinkat. Megkísérthet bennünket az a gondolat, miszerint ezeknek az egyházaknak a tagjai már így is jó keresztények, ezért semmit sem – vagy csak alig valamit – nyújthatunk nekik. Miért kellene akkor meghívni őket, hogy csatlakozzanak egyházunkhoz?

Ezért más egyházakkal folytatott párbeszédünkben nemcsak hittételeinket, hanem küldetésünket is be kell mutatni. Meg kell értetnünk, hogy egyházunknak sajátos küldetése van a keresztény világban, tevékenységünk célpontja nem egyik vagy másik

egyházi közösség, hanem az egész világ. Küldetésünk, hogy elvigyük üzenetünket minden néphez, nyelvhez és nemzethez. Rá kell mutatnunk, hogy a prozelitizmus nem eredendően rossz, hanem egyik megnyilatkozási formája annak a szabadságnak, amit Isten adott az embernek, és egy egészséges eszköz, amivel megtarthatjuk az egészséges egyensúlyt a különböző nézetek között, és elősegíthetjük az igazság kutatását. Ki kell mondanunk, hogy amikor különböző tantételek lehetőségeivel szembesülünk a vallási meggyőződések piacán, jogunk van arra, hogy mérlegeljük ezeket a tantételeket, ha kell, felülvizsgáljuk vagy akár fel is adjuk korábbi felfogásunkat.

Előnyök

A kockázatok ellenére a más hitű emberekkel folytatott beszélgetések számos lehetőséget rejtegetnek. Ezért nem szabad korlátoznunk sem a formális, sem az informális dialógust más keresztény és nem keresztény vallásokkal.

- 1. Bemutathatjuk üzenetünket nem adventista egyházi vezetőknek.** Olyan emberekkel beszélgetni, akik kívül esnek az adventista körön, evangelizáló szolgálatunk része. Nem azért, mert nyilvánvaló erőfeszítéseket teszünk, hogy áttérítsük ezeket az embereket, hanem azért, mert bemutatjuk nekik hitünket. Kötelességünk elmondani a keresztény világnak, hogy miért vagyunk itt ebben a világban, mint önálló vallási közösség. A végső eseményekkel kapcsolatos látásunk megköveteli tőlünk, hogy üzenetünket megismertessük a keresztény világgal. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy elmondjuk másoknak a végső eseményekről szóló üzenetünket.
- 2. Bemutathatjuk az igazságot megnyerő formában.** Más keresztény közösségekkel folytatott párbeszédünk egyik legfontosabb előnye, hogy arra készítet bennünket, hogy újragondoljuk hitünket, és módot találjunk arra, hogy nem-támadó formában tudjuk előadni azt. Vigyázzunk, hogy amit elmondunk, azt alaposan vizsgáljuk meg, és gondoljuk át, mert meggyőző és megnyerő formában kell előadnunk azt.

Más keresztényekkel folytatott beszélgetésünk során olyan elképzeléseket is meg kell vizsgálni, melyek összeegyeztethetetlenek, de ezeket a nézeteket is úgy kell előadnunk, hogy azok ne legyenek fenyegetőek, sőt – ha lehet – legyenek megnyerőek. Egy-egy tantétel előadásával nem arra kell törekednünk, hogy ellenségeket, hanem hogy barátokat szerezzünk magunknak. Törekednünk kell arra, hogy az igazságot szép csomagolásban kínáljuk fel a partnereknek. Ez megköveteli tőlünk, hogy üzenetünket úgy tálaljuk fel, hogy megkönnyítsük vele annak megértését, hozzásegítsük az embereket annak elfogadásához, hogy – ha nem is értenek egyet tanításainkkal – e tanítások mégis értelmesek, és rendelkeznek egy bizonyos bibliai megalapozással.

- 3. Informális keretek közt tisztázhatunk félreértéseket.** Az előadásokon kívül, melyek a párbeszéd során elhangzanak üzenetünkről és küldetésünkről, számos lehetőség nyílik a kötetlen beszélgetésre is. Ezek a jelentős pillanatok alkalmasak arra, hogy szabadabban beszéljünk, mint ahogy az előadás keretei megengedik nekünk. Partnereinknek gyakran vannak olyan kérdései, amit csak akkor tesznek fel szabadon, amikor megállunk a szünetben, vagy asztal mellé ülünk az étkezéshez. Ezek a találkozások lehetőséget teremtenek ahhoz, hogy jobban

megismerjük egymást, érzékeny kérdésekről beszéljünk a színpalak mögött, és baráti kapcsolatot alakítsunk ki. Nyugodtan kijelenthetjük, hogy számos kérdést, amit ilyen keretek közt megbeszélhetünk, soha nem tennének fel formális értekezleteken. Ebben a helyzetben megnyílik a személyes bizonyosságtevés lehetősége, és minimálisra csökken a konfrontáció veszélye.

4. **Eloszlathatunk előítéleteket.** Az előbb elmondottakkal szorosan összefügg, hogy a beszélgetés lehetőséget teremt arra is, hogy megbízható ismereteket közvetítsünk egyházunkról, és ezzel elhárítsuk az előítéleteket. Egyes esetekben az előítélet olyan nagy volt, hogy partnereinknek nehezebbé esett elhinni azt, amit mondtunk nekik egyházunk tényleges álláspontjáról bizonyos teológiai kérdésekben. Előre gyártott elgondolásaik akadályozták őket abban, hogy meghallják, amit mondunk nekik.

Másfelől nekünk, adventistáknak is lehetnek téves és pontatlan ismereteink más egyházakkal vagy vallási közösségekkel kapcsolatban. Az igazság mindig akkor a leghatékonyabb, ha a másokkal folytatott párbeszédben tárul fel. A hamis elképzelések, sztereotípiák és a megbízható ismeretek hiánya gyengíti bizonyosságtevésünket. A dialógusnak pontosan az a célja, hogy olyan légkört teremtsünk, melyben képesek vagyunk meghallgatni egymást szeretetben, tiszteletben és keresztény légkörben.

Az adventisták nem szigetelték el magukat a keresztény világtól és annak egységtörekvéseitől. Egy-egy kiválasztott területen részt vettünk más keresztény csoportokkal folytatott beszélgetésekben, nem mintha az ő fogalmaik szerinti egységre törekedtünk volna velük, hanem azért, mert ismertekké akarjuk tenni magunkat, és egyúttal szeretnénk eloszlalni a téves elképzeléseket.

Az „*Adventizmus és az ökumenizmus*” című előadásban utaltam az Amerikai Egyházak Nemzeti Tanácsa volt vezetőjének Michael Kinnamon lelkipásztornak az Andrews Egyetemen tartott előadására. Az előadás végén valaki megkérdezte: hajlandók-e az ökumenikus mozgalom hívei elfogadni az adventi üzenetet? A kérdés bennfoglaltan arra utalt, hogy ha igen, akkor van értelme a párbeszédnek, ha nem, akkor a beszélgetés felesleges időtöltés. Kinnamon azt mondta: „*Nem tudom!*”, aztán tartott egy hatásszünetet, és így folytatta: „*ha ott vagytok az asztal mellett, bizonyosságot tudtok tenni. Nem tudom, hogy az egyházak közössége elfogadja-e sajátos látásmódokat, de szeretném, ha megpróbálnátok bemutatni e látásmódot. Nem tudom, merre fúj a Szentlélek, de tudom, hogy ha meg sem osztjátok üzeneteket más egyházakkal, akkor esélyt sem adtok arra, hogy elfogadják.*”

Szilvási József

AZ ADVENTISTÁK ÉS AZ ÖKUMENIKUS MOZGALOM

Ángel Manuel Rodríguez

A Hetednapos Adventista Egyház nem él izoláltan, más keresztény közösségektől elzárva. Azok a társadalmi és vallási trendek, melyek lejátszódnak a keresztény világban, bennünket is érintenek, ezért arra kényszerülünk, hogy eldöntsük, miként viszonyulunk hozzájuk. Így állást kell foglalnunk az egyház egységének kérdésében is, amit különösen az Egyházak Ökumenikus Tanácsa szorgalmaz. Természetesen „egyetlen adventista sem állhat szemben az egységgel, amiért Krisztus imádkozott.”⁷

Ez a cikk a hetednapos adventisták keresztény egységtörekvésekben való részvételének módjáról, valamint azokról a dogmatikai és teológiai keretekről szól, melyek kijelölik egységért való fáradozásunk kereteit. Röviden szólok továbbá azokról az előnyökről és kockázatokról, melyek a különböző keresztény közösségekkel folytatott beszélgetésből fakadnak.

Bízunk abban, hogy az itt megfogalmazott elvek hasznosak lesznek azoknak az adventista lelkészeknek, akik személyes kapcsolatba lépnek nem adventista lelkészekkel, és azoknak is, akik szeretnék választ adni azoknak a gyülekezeti tagoknak, akiket aggodalommal töltenek el az ilyen érintkezések.

Adventista identitás és ökumenikus dialógus

Az adventista egyház alkalmanként részt vett más keresztény közösségekkel folytatott beszélgetéseken, sőt részt is vett velük együtt olyan sajátos tevékenységekben, mint a vallásszabadság előmozdítása szerte a világon. Bizonyos fenntartásokkal kapcsolódtunk be ezekbe a beszélgetésekbe, elismerve ugyanakkor azt, hogy ezek a beszélgetések szükségesek, hasznosak és fontosak.

Milyen kérdések foglalkoztatnak bennünket, miközben vallásközi kapcsolatokkal és párbeszédekkel foglalkozunk? Az adventistákat elsősorban az foglalkoztatja, hogy milyen természetű egységet keresünk és milyen módszereket követünk ennek elérése érdekében?⁸

Sok vita van az egyház egységéről az ökumenikus mozgalomban. Hagyományosan úgy értelmezték az egységet, mint „egyességet a hitvallásban, kölcsönösséget a sákramentumokban és az egyházi szolgálatokban, közös imádságot és istentiszteletet, közös

---

⁷ Beach, W. R. és Beach, B. B.: *Pattern for Progress, The Role and Function of Church Organization*. Review and Herald Publishing, Hagerstown, 1985, 100. p.

⁸ Az adventisták és az ökumené viszonyáról – egyebek mellett – az alábbi dokumentumokat ajánlom: Beach, B. B.: *Vatican II, Bridging the Abyss*. Review and Herald Publishing, Washington D. C., 1968, 259-266. p. Beach, W. R.: SDA Relations to the National and World Council of Churches. Review and Herald, 1969, October 9, 5-6. p. Beach, W. R.: Why we stand Apart. Review and Herald, 1969, October 16, 6-7. p. Beach, B. B.: The World Council of Churches, Seventh-day Adventist Conversation and Their Significance. Ministry, 1970, May 13-15.; June, 59-61. p. Zurcher, Jean: Why Adventists Don't Join the WCC. Ministry, 1979, March, 10-12; May 6-8. p. "Ecumenism" in Seventh-day Adventist Encyclopedia. Review and Herald Publ., Hagerstown, 1996, 491-493. p.

wbizonyásgtevést és közös szolgálatot minden emberért, képességet a közös beszédre és cselekvésre a különböző feladatok és kihívások megoldásában, helyi és egyetemes egyházi egységet, és egységet a különbözőségekből.”⁹

Az egység e messze ható értelmezése összeegyeztethetetlen az adventista önértelmezéssel, különösen azzal, hogy a hetednapos adventisták úgy tekintenek önmagunkra, mint Istentől elhívott reformmozgalomra, mint olyanokra, akiknek sajátos prófétai szerepe van. Az egységnek az a módja, ami a fenti idézetben szerepel, figyelmen kívül hagyja azt a kárt, amit a hitehagyás idézett elő a kereszténységnek, ezért nem is törekszik arra, hogy helyreállítsa ezt a kárt. Ezért az adventisták vonakodnak attól, hogy hivatalos formában részt vegyenek az ökumenizmus szervezeteiben.

Az egység három ökumenikus modellje

Ökumenikus körökben az egység három modelljét szokták javasolni.¹⁰ Az *első* az együttműködő, zsinati modell az egység legelemibb formája, ami nem foglalkozik olyan kérdésekkel, mint közösség a hitben, az istentiszteletben, a sákramentumokban és az egyházi szolgálatokban. Mivel ezek igen fontos kérdések az ökumenikus mozgalom számára, ezt a modellt sokan nem is tekintik a keresztény egység egyik érvényes modelljének.

E „modell” csupán abból áll, hogy a különböző egyházak összefognak, és együtt cselekszenek az őket kölcsönösen érintő kérdésekben. Minden egyház identitását és autonómiáját megőrzi és tiszteletben tartja. Az adventisták nyitva hagyták annak lehetőségét, hogy részt vegyenek egy-egy ilyen szövetkezésben, mivel ezek nem fenyegették az egyház üzenetét és küldetését. Ez a helyzet például Franciaországban, ahol egyházunk részt vesz a Francia Protestánsok Szövetségének munkájában.

A *második modellt* a kölcsönös elismerés modelljének nevezik. Az ökumenikus dialógus egyik fő célja, hogy az egyházak kölcsönösen elismerjék, hogy minden olyan egyház, amelyik részt vesz az ökumenikus mozgalomban, Krisztus egyetlen egyházának igaz és teljes kifejeződése.

A katolikus egyházban más a helyzet. A katolikus teológia szerint Krisztus egyetlen egyháza teljes mértékben jelen van a Római Katolikus Egyházban: Jézus Krisztus egyetlen egyháza konkrét és valóságos módon ott van a Római Katolikus Egyházban, a pápával való közösségben, illetve a pápa és a püspökök közösségében. Ebben a kijelentésben van az ökumenikus párbeszéd idegvégződése, és a viták bebizonyították, hogy az idegvégződés érzékenységi szintje alacsony, ezért a Római Katolikus Egyház ökumenizmussal kapcsolatos fájdalmai is mérsékeltebbek.¹¹

Az adventista teológia szerint Krisztus egy igaz egyháza egyetlen egyházban és felekezetben sincs jelen a maga teljességében. Ez az alapvető egyháztani álláspont megakadályoz bennünket abban, hogy igazi partnerek legyünk bármilyen párbeszédben, melynek célja a különböző keresztény közösségek egyesítése.

Mi abban hiszünk, hogy Krisztus egy igaz egyháza alapvetően láthatatlan, és szétoszlik a különböző keresztény testületekben. Elismerjük, hogy az apostoli egyház teljes mértékben

⁹ Meyer, Harding: *That All May Be One, Perceptions and Models of Ecumenicity*. Eerdmans Publishing, Grand Rapids, 1999, 43. p.

¹⁰ E három modell leírását Meyer fenti idézett könyvéből vettem (81-100. p).

¹¹ A képes beszédet itt egy kicsit nehezen értettem, üzenetét abban látom, hogy a római katolikus egyház kevésbé szorul rá arra, hogy elismerje a protestáns egyházakat, mint fordítva (ford.).

látható volt, ugyanakkor azt mondjuk, hogy a hitehagyás miatt ez az egyház nagymértékben láthatatlanná lett. Az adventista gondolkodásban az igazi ökumenizmus célja a biblia igazságának helyreállítása, amit különböző keresztény felekezetek mellőztek vagy elvetettek.

Ezért az adventisták reformmozgalomnak tekintik magukat, akik felhívják a keresztényeket, hogy térjenek vissza a Szentíráshoz, mint a hit és gyakorlat egyedüli fundamentumához, és állítsák helyre az igaz, apostoli hitet. Azt mondhatjuk, hogy a hetednapi adventisták azt tekintik Istentől kapott „ökumenikus” (egyetemes) küldetésüknek, hogy Isten eszközei legyenek abban, hogy a láthatatlan egyház közvetlenül Krisztus második eljövetele előtt, mielőtt a kozmikus küzdelem lezáródna a földön, ismét láthatóvá váljon.

Az egyház egységének *harmadik*, végső modellje, az organikus egység. Ámbár ez az ökumenikus egységtörekvések végső célja, ideális formájában valószínű soha nem valósul meg ebben a világkorszakban.

„Az előbbi kettővel – az együttműködő és az egymás kölcsönösen elismerő – modellel szemben, az organikus egység-modell teljes mértékben kizárja azt a lehetőséget, hogy az egység megvalósulása után még legyenek szervezetenként független, önálló hitvallással és saját identitással rendelkező egyházak. Ez ennek a modellnek a valódi értéke. Amikor azok az egyházak, melyek egy területen élnek, organikus egységet alkotnak, akkor megszűnnek külön egységekként létezni. Ami létrejön, egyetlen egyház egy új identitással. Minden tag osztatlan hűsége eme új egyetlen egyházra irányul, és nem azokra az egyházakra, melyekből ez az egyház létrejött, és amiből az új egység formálódott.”¹²

Az egységnek ez a modellje a legtöbb keresztény egyház számára problematikus, mert radikális változást igényel és azt, hogy a ma létező egyházak lemondjanak saját felekezeti identitásukról. Természetesen az egységnek ez a formája összeegyeztethetetlen az adventista egyház önértelmezésével és missziójával is. Ezen felül, nem is kap támogatást az ökumené elkötelezett híveitől annak ellenére, hogy mint ideál fennmaradt. A gyakorlatban átvette helyét a „látható” egység valamilyen formája.

Az egyházak közötti közösség modellje

Ma nagy az érdeklődés egy olyan modell iránt, amit az egyházak közötti közösség (koinónia) modelljének neveznek, és ami a kölcsönös elismerés alapelvein nyugszik. Azok az egyházak, melyek eltérő hitvallással rendelkeznek, örvendezhetnek a közösségnek anélkül, hogy organikus egységben lennének egymással. E modell szerint nem kell lemondani a hitbeli különbségekről, inkább el kell fogadni azokat, mint az apostoli hit és egyházi élet kifejezőmódját. Amit meg kell szüntetni, az a megosztó él és mélység.

A hetednapi adventisták ezt a modellt sem tekintik elfogadhatónak. Az apostoli hitnek vannak olyan értelmezései, melyek valójában az apostoli hit torzulásai. Az adventista gondolkodásban nem lehet elszakítani az evangéliumot és más hittani kijelentéseket. Az adventista tantételek nem egymástól független hitpontok, hanem az igazság olyan rendszerét alkotják, melynek központjában Jézus áll. Ha a tantételeket egészként kezeljük, akkor egy olyan teológiai rendszerhez jutunk, ami több mint e rendszer egyes elemeinek összege.

---

¹² Meyer, H.: im.: 97. p.

Kockázatok

Az adventisták részvétele a vallásközi párbeszédben soha nem szolgálta azt a célt, hogy egységre jussunk más egyházi szervezetekkel. Arra használtuk ezeket a beszélgetéseket, hogy bemutassuk más egyházaknak igazi önmagunkat, és eloszlássuk a velünk kapcsolatos félreértéseket és előítéleteket. A Generál Konferencia Vallásközi Kapcsolatok Tanácsa jelentős feladatokat látott el ebben, ezzel fontos szolgálatot tett az adventista egyháznak, és méltósággal képviselte azt.¹³

Minden beszélgetésnek, legyen az formális, vagy informális, megvannak a maga kockázatai és hozadéka is. Előbb a kockázatokról szólunk:

- 1. Az egyház egységének kockáztatása.** Olyan korban élünk, amikor az emberek gyanakvóak, és attól félnek, hogy mások összeesküdnek körülöttük. Vannak olyan gyülekezeti tagok, egyesek az egyház periferiáján élnek közülük, akik következetesen árulást és összeesküvést látnak mindenben, amit az egyház vezetői és teológusai tesznek. Amikor azt hallják, hogy egyházunk más egyházakkal beszélget, azonnal gyanakodni kezdenek, hogy hitelveinket el fogják árulni és meg fogják hamisítani. Mások a missziófenyegetettségét látják a vallásközi párbeszédben, különösen az utolsó események összefüggésében. Ezeket a veszélyeket azonban csökkenteni lehet akkor, ha az egyház vezetői jobban kommunikálnak a tagokkal, és megmagyarázzák, hogy miért van szükség ilyen beszélgetésekre.
- 2. Megalkuvás hitbeli kérdésekben.** Azok, akik részt vesznek a más keresztény felekezetekkel folytatott párbeszédekben, kísértést érezhetnek arra, hogy túlhangsúlyozzák a hasonlóságokat, és lebecsülik a különbségeket. Ez a tendencia megfigyelhető azokban a párbeszédekben, melyek az Egyházak Ökumenikus Tanácsának részvételével folynak. Mindig ott lebeg a veszély, hogy hamis képet festünk a hitbeli eltérésekről azért, hogy elfogadhatóbbakká tegyük azokat partnereink számára. Ezért nagyon fontos, hogy egyházunk olyan embereket bízjon meg a párbeszédben való részvételre, akik jól ismerik hitünket, személyesen elkötelezték magukat mellette, ezért nem szégyellik hitünket. Nem azzal a szándékkal kell elindulni a beszélgetésre, hogy alkut kötünk és megegyezünk hitbeli kérdésekben, hanem azzal, hogy legjobb képességeink szerint képviseljük egyházunkat.
- 3. Megalkuvás az evangelizációban.** Az a tény, hogy közel kerülünk más egyházakhoz, arra készíthet bennünket, hogy korlátozzuk velük kapcsolatos misszióinkat. Megkísérthet bennünket az a gondolat, miszerint ezeknek az egyházaknak a tagjai már így is jó keresztények, ezért semmit sem – vagy csak alig valamit – nyújthatunk nekik. Miért kellene akkor meghívni őket, hogy csatlakozzanak egyházunkhoz? Vajon mondhatunk olyat azoknak, akik ilyen vallási közösségek tagjai, hogy a törvény nincs ellentétben az evangéliummal, és amit lelkipásztoraik eddig a szombatról és Krisztus második eljövételéről mondtak nekik, az hamis tanítás volt?

---

¹³ Legalább lábjegyzetben el kell ismernem, hogy Bert B. Beach, az Egyházközi Kapcsolatok Tanácsának (a Vallásközi Kapcsolatok Tanácsának elődje – ford.) volt igazgatója kitűnő munkát végzett az egyházban, és negyven évig volt megfigyelő különböző ökumenikus közösségekben. Harminckét évig tevékenykedett, mint a Keresztény Világcsaládok Titkárságának titkára. Ezekben a körökben jól ismerik és tisztelik őt, ezért egyházunk jó nagykövétének bizonyult.

Ezért más egyházakkal folytatott párbeszédünkben nemcsak hittételeinket, hanem küldetésünket is be kell mutatni. Meg kell értetnünk, hogy egyházunknak sajátos küldetése van a keresztény világban, tevékenységünk célpontja nem egyik vagy másik egyházi közösség, hanem az egész világ. Küldetésünk, hogy elvigyük üzenetünket minden néphez, nyelvhez és nemzethez. Rá kell mutatnunk, hogy a prozelitizmus nem eredendően rossz, hanem egyik megnyilatkozási formája annak a szabadságnak, amit Isten adott az embernek, és egy egészséges eszköz, amivel megtarthatjuk az egészséges egyensúlyt a különböző nézetek között, és elősegíthetjük az igazság kutatását. Ki kell mondanunk, hogy amikor különböző tantételek lehetőségeivel szembesülünk a vallási meggyőződések piacán, jogunk van arra, hogy mérlegeljük ezeket a tantételeket, ha kell, felülvizsgáljuk vagy akár fel is adjuk korábbi felfogásunkat.

Előnyök

A más hitű keresztényekkel folytatott beszélgetések – a kockázatok ellenére – számos lehetőséget rejtegetnek. Ezért nem szabad korlátoznunk sem a formális, sem az informális dialógust más keresztény és nem keresztény vallásokkal.

- 1. Bemutathatjuk üzenetünket nem adventista egyházi vezetőknek.** Olyan emberekkel beszélgetni, akik kívül esnek az adventista körön, evangelizáló szolgálatunk része. Nem azért, mert nyilvánvaló erőfeszítéseket teszünk, hogy áttérítsük ezeket az embereket, hanem azért, mert bemutatjuk nekik hitünket. Kötelességünk elmondani a keresztény világnak, hogy miért vagyunk itt ebben a világban, mint önálló vallási közösség. A végső eseményekkel kapcsolatos látásunk megköveteli tőlünk, hogy üzenetünket megismertessük a keresztény világgal. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy elmondjuk másoknak a végső eseményekről szóló üzenetünket.
- 2. Bemutathatjuk az igazságot megnyerő formában.** Más keresztény közösségekkel folytatott párbeszédünk egyik legfontosabb előnye, hogy arra készítet bennünket, hogy újragondoljuk hitünket, és módot találjunk arra, hogy nem-támadó formában tudjuk előadni azt. Vigyázzunk, hogy amit elmondunk, azt alaposan vizsgáljuk meg, és gondoljuk át, mert meggyőző és megnyerő formában kell előadnunk azt.

Más keresztényekkel folytatott beszélgetésünk során olyan elképzeléseket is meg kell vizsgálni, melyek összeegyeztethetetlenek, de ezeket a nézeteket is úgy kell előadnunk, hogy azok ne legyenek fenyegetőek, sőt – ha lehet – legyenek megnyerőek. Egy-egy tantétel előadásával nem arra kell törekednünk, hogy ellenségeket, hanem hogy barátokat szerezzünk magunknak. Törekednünk kell arra, hogy az igazságot szép csomagolásban kínáljuk fel a partnereknek. Ez megköveteli tőlünk, hogy üzenetünket úgy találjuk fel, hogy megkönnyítjük vele annak megértését, hozzásegítsük az embereket annak elfogadásához, hogy – ha nem is értenek egyet tanításainkkal – e tanítások mégis értelmesek, és rendelkeznek egy bizonyos bibliai megalapozással.

- 3. Informális keretek közt tisztázhatunk félreértéseket.** Az előadásokon kívül, melyek a párbeszéd során elhangzanak üzenetünkről és küldetésünkről, számos lehetőség nyílik a kötetlen beszélgetésre is. Ezek a jelentős

pillanatok alkalmasak arra, hogy szabadabban beszéljünk, mint ahogy az előadás keretei megengedik nekünk. Partnereinknek gyakran vannak olyan kérdései, amit csak akkor tesznek fel szabadon, amikor megállunk a szünetben, vagy asztal mellé ülünk az étkezéshez. Ezek a találkozások lehetőséget teremtenek ahhoz, hogy jobban megismerjük egymást, érzékeny kérdésekről beszélgessünk a színpalak mögött, és baráti kapcsolatot alakítsunk ki. Nyugodtan kijelenthetjük, hogy számos kérdést, amit ilyen keretek közt megbeszélhetünk, soha nem tennének fel formális értekezleteken. Ebben a helyzetben megnyílik a személyes bizonyágtevés lehetősége, és minimálisra csökken a konfrontáció veszélye.

- 4. Eloszlathatunk előítéleteket.** Az előbb elmondottakkal szorosan összefügg, hogy a beszélgetés lehetőséget teremt arra is, hogy megbízható ismereteket közvetítsünk egyházunkról, és ezzel elhárítsuk az előítéleteket. Egyes esetekben az előítélet olyan nagy volt, hogy partnereinknek nehezebbre esett elhinni azt, amit mondtunk nekik egyházunk tényleges álláspontjáról bizonyos teológiai kérdésekben. Előre gyártott elgondolásaik akadályozták őket abban, hogy meghallják, amit mondunk nekik.

Másfelől nekünk, adventistáknak is lehetnek téves és pontatlan ismereteink más egyházakkal vagy vallási közösségekkel kapcsolatban. Az igazság mindig akkor a leghatékonyabb, ha a másokkal folytatott párbeszédben tárul fel. A hamis elképzelések, sztereotípiák és a megbízható ismeretek hiánya gyengíti bizonyágtevésünket. A dialógusnak pontosan az a célja, hogy olyan légkört teremtsünk, melyben képesek vagyunk meghallgatni egymást szeretetben, tiszteletben és keresztény légkörben.

Összefoglalás

Az adventisták nem szigetelték el magukat a keresztény világtól és annak egységtörekvéseitől. Egy-egy kiválasztott területen részt vettünk más keresztény csoportokkal folytatott beszélgetésekben, nem mintha az ő fogalmaik szerinti egységre törekedtünk volna velük, hanem azért, mert ismertekké akarjuk tenni magunkat, és egyúttal szeretnénk elosztatni a téves elképzeléseket.

Mint teológusoknak és lelkészeknek emlékeznünk kell arra, hogy a párbeszéd során nem csupán saját elképzeléseinket képviseljük, hanem egyházunk álláspontját mutatjuk be. Önértelmezésünk megakadályozza, hogy ökumenikus párbeszédet folytassunk a szónak abban az értelmében, ahogy azt akár a Római Katolikus Egyház, akár az Egyházak Ökumenikus Tanácsa megjeleníti, mégis ki kell használnunk az ökumenikus szellemből adódó lehetőséget, hogy jobban megismertessük önmagunkat és küldetésünket, és ez által hatékonyabb munkát végezhessünk.

(Megjelent a Ministry 2003/decemberi számában. Ford.: Szilvási József)